

Linda Siliņa

Antropocentrisms agro jauno laiku Livonijas hronikās — politiskā tēla rašanās (Indriķa un Dionīsija Fabrīcija hroniķu salīdzinājums)

Anthropocentrism in Livonian Chronicles of Early Modern Period — the making of a political image (comparison of Chronicle of Henry of Livonia and Dionysius Fabricius' History of Livonia)

E-pasts: lindasilina09@gmail.com

Abstract

The 16th century saw the rise of Humanism as a movement in Europe, asserting as the core value the human self. This had a direct impact on the political ideas of the time and made European society to pose the questions — (1) what is the source of political power, human or God? and (2) to what ends should political power be used? Those were among the main questions that defined the modern period in Europe and engendered a new political thought.

The early modern political thought in Livonia can be studied through political historiography (mainly chronicles). The aim of this study is to answer the aforementioned questions by comparing Medieval and Early Modern political thought expressed in the chronicles of Henry of Livonia (*Heinrici Chronicon Lyvoniae*; the early 13th century) and Dionysius Fabricius' *Livonian History* (*Livonicae Historiae compendiosa series, in quatuor digesta partes ab anno 1158 usque ad annum 1610*; the early 17th century).

The time between these two works spanned approximately four centuries, and within that period the political thought underwent certain transformations. Chronicle of Henry of Livonia is the oldest known written source in Livonia, which represents the medieval political worldview, wherein the highest source of power was the Christian God, while in Dionysius's chronicle (as well as other chronicles of the 16th and 17th centuries) this had changed to a more anthropomorphic view with human being in the centre of political thought.

Keywords: Livonia, early modern period, Middle Ages, political power, Henry of Livonia, Dionisius Fabricius, chronicles

Ievads

Gadsimtos pirms agrariem jaunajiem laikiem politiskā doma risinājās ap kristīgo pasaules skatījumu, kurā cilvēka funkcija bija Dieva gribas realizēšana. Savukārt Rietumeiropā agrajos jaunajos laikos vairāku faktoru dēļ — humānisma ideju izplatīšanās, reformācijas un augošās tautu nacionālās pašapziņas ietekmē — tieši cilvēks kļuva par politisko norišu galveno virzītājspēku [Tannenbaum 2012: 107; Breisach 1983: 153; Bagge 1997a: 1336]. Respektīvi, politiskā doma kļuva antropocentriska — politisko pieredzi un darbību sāka vērtēt pēc cilvēka personīgās pieredzes un vērtībām.

Vēlo viduslaiku un agro jauno laiku Livonijas teritorijai nebija raksturīgi tādi politiski filozofiski traktāti par varas avotiem un atzīstamu varas lietojumu, kādi redzami Rietumeiropā (piemēram, renesanses laikā Itālijā 1532. gadā tika izdots Nikolo Makjavelli (1469–1527) traktāts “Valdnieks” (it. *Il Principe*, lat. *De Principatibus*), kas saglabājies kā viens no visu laiku atpazīstamākajiem traktātiem par pareizas valdīšanas principiem). Taču arī Livonijā politiskā doma neapšaubāmi 16. un 17. gadsimta laikā bija aktuāla, jo notika straujas izmaiņas Livonijas politiskajā dzīvē.

Tas nozīmē, ka politiskā doma jāanalizē cita žanra avotos, kas šajā gadījumā ir politiskā historiogrāfija. Hronikas darbojās kā sava laika politiskās domas indikators, jo, lai gan tās vēstī par pagātnes notikumiem, aprakstītie darbi ir vērtēti autora skatījumā, turklāt hronikas bija apzināts hronista skatījums uz notikumiem, kas norisinājās viņa dzīves laikā, un vēstījums turpmākajām sabiedrības paaudzēm [Pollman 2006: 232].

Livonijas Indriķa hronika (lat. *Heinrici Cronicon Lyvoniae*; 1225/27; turpmāk atsaucēs kā IH) pārstāv viduslaiku kristīgo skatījumu, kamēr Dionīsijs Fabrīcija “Apkopota Livonijas vēsture no 1158. līdz 1610. gadam, sadalītu četrās daļās” jeb “Livonijas vēsture” (lat. *Livonicae Historiae compendiosa series, in quatuor digesta partes ab anno 1158 usque ad annum 1610* jeb *Dionysii Fabricii Historiae*; 1610; turpmāk atsaucēs kā DF) ir agro jauno laiku politiskās domas piemērs.

Šos darbus hronoloģiski šķir teju četri gadsimti, kuru laikā Livonijā veidojās specifiska politiskā un reliģiskā situācija. Tā bija konflikta zona, pirmkārt, Baltijas krusta karu ietvaros līdz laikam, kad Livonijas teritorija vismaz formāli tika pilnībā kristianizēta (laiks no 12. gs. beigām līdz 13. gs. beigām). Otrkārt, Livonijā izveidojās vairāku teritoriālu zemes kungu sacensība par varu, kurā galvenokārt piedalījās bīskapi, Vācu ordenis un Rīgas pilsēta. Treškārt, 16. gadsimta gaitā Livonijā risinājās humānisma ideju izplatība, reformācija un Livonijas karš. Šo notikumu un procesu rezultātā apskatāmajos darbos atšķirsies atbildes uz jautājumu, vai cilvēks ir savas varas avots, un atšķirsies veids, kādā tiek raksturotas politiski ietekmīgas personas.

1. Politiskais tēls Livonijas Indriķa hronikā

Livonijas Indriķa hronika ir senākais zināmais rakstītais avots Latvijas un Igaunijas teritorijā. Tās mērķis bija pamatot bīskapa Alberta no Bukshēvdenes (Ikšķiles un vēlāk Rīgas bīskaps no 1199. līdz 1229. gadam) tiesības uz varu Romas kūrījai un pāvesta legātam Vilhelmam no Modenas (1184–1251) [IH, XXIX: 2].

Hronikas autora dzīves laikā Livonijā sāka dibināties viduslaikiem atbilstoša politiskās varas struktūra, kurā bīskaps Alberts 13. gs. sākumā bija viens no ietekmīgākajiem darboņiem [Šterns 2002: 629]. Viņa politisko, militāro un reliģisko darbību grūti nodalīt citu no citas, jo kā garīgajam firstam Vācu nācijas Svētās Romas impērijā viņa pārvaldē atradās visas trīs jomas. Indriķis vairākkārt apraksta Alberta ekonomisko darbību (pieņemam, Zemgales ostas aizliegumu) un militāro darbību, bet nenosauc to par politisku, kā mēs to darītu mūsdienās, lai gan tai noteikti bija politiskas sekas [IH IV, 7; IH, VII, 1].

Autora uzdevums hronikā ir atspoguļot Alberta tēlu politiski ietekmīgu ar pirmajiem hronista vārdiem par Alberta darbību — sakariem ar Dānijas karali Knudu VI (v. 1182–1202) un Lundas arhibīskapu Absalonu (v. 1178–1201), Romas pāvestu Innocentu III (v. 1198–1216) un Vācu Svētās Romas imperatoru Filīpu (v. 1198–1208).

Lai gan politiskās ambīcijas nenoliedzami Alberta darbībā eksistēja un hronikā ir labi nolasāmas, Indriķis tās tiešā veidā hronikā nesauc.

Laicīgajā plāknē viss notika saskaņā ar Dieva gribu, kas bija augstākā autoritāte, kā tas rakstīts Jaunās Derības Apustuļa Pāvila vēstulē romiešiem: “Ikviens lai ir paklausīgs varām, kas valda. Jo nav valsts varas, kā vien no Dieva, un tās, kas ir, ir Dieva ieceltas. Tātad tas, kas pretojas valsts varai, saceļas pret Dieva iestādījumu.” [13: 1–3]

Viduslaikos, kad teorētiski pasaules kārtību noteica teoloģiski apsvērumi, bija stingri noteikta hierarhija, kuras virsotnē atradās kristīgais Dievs. Kā varas avots Dievs noteica, kas bija tīkama rīcība un kura cilvēka rīcība tāda nebija. Politiskās varas robežas tādējādi bija abstraktākas par to, kādas tās izveidojās agrajos jaunajos laikos. Vācu vēsturniece Gabriele Špīgela (*Gabrielle Spiegel*) raksta, ka viduslaiku politiskā pārvalde pastāvēja un darbojās, pateicoties Dieva gribai. (*In theory medieval government originated in the Divine will of God, functioned at his behest, and strove to do his bidding.*) [Spiegel 1999: 84, 85]

Tas atklājas arī Indriķa hronikas ievadā: “[...] dievišķā providence, [...], ar savas mīlestības uguni šādi atmodinājusi elku pielūdzējus līvus no elk-dievības un grēku miega.” [IH, I, 1]

Tātad Dieva labvēlība un vēlme pievērst vietējās Baltijas tautas kristībai ir priekšnoteikums turpmākajiem hronikas notikumiem — ar šādu motivāciju tiek leģitimizēta pirmo Livonijas bīskapu darbība Baltijas krusta karos.

Viscaur Alberts tiek attēlots politiski apsviedīgs, taču vairākkārt darbā minēts, ka Alberts veic savus pienākumus, “nododoties Dieva gribai” [IH, IV, 2; VII, 1]. Tas daļēji arī tādēļ, ka Indriķa mērķis hronikas rakstīšanā bija kristīgo misionāru (īpaši Alberta) darbības piefiksēšana saskaņā ar Dieva uzdoto uzdevumu kristianizēt neticīgās tautas Baltijas reģionā. Dieva veidotās vēstures rakstīšana kristīgajā pasaulē bija kristīgo hronistu mērķis, sekojot Svētā Augustīna (354–430) piemēram [Spiegel 2002: 83].

Tajā pašā laikā Indriķa hronikā nav nekādas informācijas par varas turētāju attiecībām ar sabiedrību. Šāda iezīme bija tipiska viduslaiku autoriem, jo jautājums par indivīda varas un sabiedrības attiecībām garīgajos tekstos nebija atrunāts [Black 2007: 591]. Tāpat kā nebija aktuāls jautājums par tāda veida patriotisma sajūtām saistībā ar teritoriju kopumā, kāda parādījās agrajos jaunajos laikos.

Aktuālākas bija attiecības starp indivīdu un Dievu jeb konkrētu sabiedrības daļu un Dievu, piemēram, kā Livonijas gadījumā — starp kristīgajiem Livonijas iedzīvotājiem un nekristītajiem. Indriķa hronikas gadījumā aktuāla bija Alberta saikne ar Rīgu kā jaunizveidotu garīgās un politiskās varas centru, kurš darbojās kā misijas bāze turpmākai Baltijas teritorijas kristianizēšanai un drošs patvērums Rīgas iedzīvotājiem [Bagge 1997a: 1337].

Arī šajā ziņā Gabriele Špīgela raksta: lai gan varas turētāju tiesības valdīt bija teoloģiski pamatotas, teoloģijā nebija atrodami praktiski padomi varas izmantošanā (*[...] it provided medieval kings with few guides to action and little in the way of explicit programs of political policy*) [Spiegel 1999: 85]. Šis apgalvojums skaidri attiecināms uz Alberta darbību Livonijas Indriķa hronikā, un šāda situācija veidojās par labu varas turētājiem Livonijā. Pirmkārt, bīskapa Alberta situācija bija neierasta tajā ziņā, ka šis politiskais spēks sākotnēji praktiski bija lielākais Baltijā — Alberts ieradās Baltijas teritorijā ar politisko (Vācu Svētās Romas imperatora) un garīgo (Romas pāvesta) aizmuguri. Otrkārt, lai gan teorētiski zemes kungi Livonijā (gan bīskapi, gan Vācu ordenis) bija atkarīgi no virsvarām, Baltija atradās Eiropas perifērijā — ģeogrāfiski šie virskungi nespēja pārvaldīt, to darīja vietējie zemes kungi. Tāpēc vietējiem zemes kungiem bija iespējams viegli pamatot savu varu Baltijas teritorijā ar “dievišķo providenci”, taču no praktiskās puses nebija ierobežojumu šīs varas realizēšanai Baltijā uz vietas.

Indriķa hronikā Alberts, nespēdams atrast finansējumu krusta kariem citur, vērsies pie imperatora un saņēma Baltijā iekarotās zemes lēnī [IH, X, 17]. Līdz ar to latviešu vēsturnieks Indriķis Šterns raksta, ka “Alberts bija ne tikai savas diecēzes garīgais galva, viņš bija kļuvis arī par tās laicīgo valdnieku” [Šterns 2002: 388].

2. Politiskais tēls Dionīsijs Fabrīcijs hronikā “Livonijas vēsture”

Hronikas autors Dionīsijs Fabrīcijs (1564–1617) bija jezuītu prāvests Vīlandē, kas piederēja Pārdaugavas hercogistei un Livonijas kara (1558–1583) rezultātā bija Polijas–Lietuvas ūnijas pakļautībā, bet

Poļu-zviedru kara (1600–1621) rezultātā nonāca zviedru pakļautībā. Dionīsijs Fabrīcijs hroniku pabeidz ap 1611. gadu kā, visticamāk, viens no tikai diviem agro jauno laiku katoļticīgajiem hronistiem Livonijas teritorijā, jo pārsvarā hronisti bija piederīgi luterticībai [Donecker 2011: 372]. Līdz ar to hronikas mērķis, visticamāk, bija katoļticīga autora propaganda pret luterticīgajiem autoriem un zviedru armiju, un poļu tiesībām uz varu Livonijas teritorijā [Donecker 2011: 371].

Trīs faktori, kas izmainīja viduslaiku politiskās un reliģiskās domas sa-
saisti Rietumeiropā — renesanses humānistu idejas, reformācija un Eiropā
šajā laikā augošais nacionālisms — darbojās ne tikai Rietumeiropā, bet arī
Livonijas teritorijā. Kā šie aspekti ietekmēja politisko domu un domu par
indivīdu kā politisku darboni Dionīsija hronikā? Šo faktoru dēļ vēsturiskajā
domā priekšplānā izvirzījās politiskā vēsture kā arvien neatkarīgāka
cilvēka darbības joma, nevis Dieva virzīta cilvēces attīstība.

Dienvideiropā 13. gadsimtā, pateicoties sakariem ar arābu kultūru,
tika jaunatklāti Aristoteļa (384.–322. g. p. m. ē.) darbi un, īpaši pateicoties
viņa traktātiem par politiku un ētiku, mainījās viduslaiku politiskā doma,
respektīvi, politika sāka kļūt par patstāvīgu sfēru, ieguva “laicīgu dimen-
siju” [Canning 2007: 341]. Cilvēka politiskā daba kļuva par patstāvīgu,
diskutablu tematu, jo cilvēks kā indivīds tika atzīts par valsts galveno vir-
zītājspēku [Canning 2007: 360].

Humānisma iespaidā politiskās varas nesējs kļuva par simbolisku
personu sabiedrībai vai sabiedrības daļai. Dionīsija izpratnē gan politiķim,
gan historiogrāfam ir jābūt cieši saistītam ar sabiedrību, kuru tas pārvalda
vai apraksta: “iepriekšējie autori savos darbos ne tikai atturējās no tā, bet
bija no iedzīvotājiem tik attālināti, kā būtu Dieva sakaitināti par negodu
vai būtu kā Sodomā.” [DF: XXX, XXI]

Humānisti citur Eiropā aizmetņus jaunajām idejām aizguva no antī-
kās literatūras, kamēr Livonijas specifiskās vēsturiskās situācijas dēļ šādu
tekstu tiešā mantojumā nebija, citiem vārdiem, nebija pamatojumu at-
saukties uz šiem tekstiem kā daļu no Livonijas teritorijas vēstures. Dionī-
sija hronikā pēc uzrunas lasītājam un vietējās teritorijas, tautu un paražu
apraksta autors sniedz individuālo Livonijas personāžu aprakstu. Pirmie
Livonijas bīskapi tiek aprakstīti īsi, nelietojot daudz īpašības vārdu. Tik
vien, cik Meinards bija “daudz laba izdarījis Livonijā” [DF: 18] un Alberts

ir bijis “dievbijīgs” un “godīgs” [DF: 19]. Tas tādēļ, ka Dionīsijs vairāk koncentrējas uz mestru darbības un sev tuvākās pagātnes aprakstīšanu.

Lai gan Dionīsijs kā katoļu autors uzskatīja, ka Livonijas 16. gadsimta nestabilā politiskā situācijā ir izveidojusies reformācijas notikumu dēļ, viņš pats apgalvo, ka vairāk vēlas uzsvērt politisko darbību un mestru valdīšanas aspektus, nevis reformācijas notikumus: “šajā sakarībā, dārgais lasītāj, negribam apgrūtināt lieki jūsu atmiņu, jo svarīgāk ir pavēstīt par markgrāfa — arhibīskapa un Firstenberga — turpmāko valdīšanu Livonijā” [DF: 91].

Dionīsijs visbiežāk detalizēti neapraksta individuālās personības un biogrāfijas, bet nosauc lielu skaitu personu, kas Livonijā darbojušās politiskajā vai militārajā jomā. Dionīsija hronikā darbojošies personāži veic Dievam tīkamam darbu (Dionīsijs raksta, ka “ir no Dieva noteikts, ka katram ir jāzina sava vieta” [DF: XXVII, XXVIII]), bet netiek bieži pieminēts, ka mestri darbojas “Dieva uzdevumā” — autors salīdzinājumā ar Indriķa hroniku atvēlējis daudz lielāku vietu paša politiskā personāža rīcībai.

Varas avots Dionīsija hronikā, tāpat kā Indriķa, neapšaubāmi ir Dievs, lai gan tas netiek tādā veidā uzsvērts kā Indriķa hronikā (atkārtoti jāuzsver, ka hronikas autors bija jezuītu prāvests). Politiskā indivīda rīcības apraksts, no otras puses, ir kļuvis daudzveidīgāks — Dionīsijs apbrīno veiklu politisko darbību. Atšķirībā no Indriķa hronikas, Dionīsijs aprakstītajiem vēsturiskajiem personāžiem rakstiski nepiedēvē Dieva dotu svētību valdīt.

Dievbijība kā valdnieka (mestra) aktuāla īpašība Dionīsija hronikā parādās līdz ar reformācijas notikumiem. Pēc Dionīsija rakstītā, 1495. gadā mestra amatā tika iecelts Valters fon Pletenbergs (1450–1535), 41. Livonijas mestrs. Mestriem, kas aprakstīti līdz Pletenberga valdīšanas laikam, Dionīsijs nepiedēvē īpašības, kas saistītas ar dievbijību, bet sāk to darīt, līdz ko aprakstītais notiek reformācijas laikā. Kā katoļu hronists Dionīsijs atzinīgi novērtē mestrus, kas darbojas no katoļu pozīcijām, saucot tos par dievbijīgiem (jāsecina, ka pretstats tam būtu luterticīgie varas pārstāvji): “1495. gadā mestra amatā ievēlēja kara lietās pieredzējušo un dievbijīgo vīru Volteru Pletenbergu [...]” [DF: 75]

Šajā sakarā Dionīsijs arī pirmoreiz apraksta mestru rīcību, kas saistīta ar dievbijību, rakstot, ka Valters fon Pletenbergs pēc uzvaras pār maskaviešu karaspēku apsolīja doties svētceļojumā uz Jeruzalemi, bet sliktas veselības dēļ tas nebija iespējams. Vīrs, kurš pieteicās to darīt

fon Pletenberga vietā, tiek raksturots kā labs un taisnīgs: “Viņš sasauca ordeņa brāļus un pastāstīja, ko Dieva priekšā bija apņēmiens izdarīt pēc uzvaras, un lūdza kādu citu no ordeņa viņa vietā doties uz svētajām vietām, lai izpildītu svinīgo solījumu. Gandrīz visiem tas likās apgrūtinājums, bet atradās kāds, kurš pats pieteicās. Tas bija labais un taisnīgais Vīlandes komturis brīvkungs Roberts.” [DF: 78, 79]

Dionīsija dzīves laikā notika lielvaru cīņa par ietekmi Baltijas jūras reģionā, savā darbā viņš slavēja Polijas–Lietuvas ūniju, ko aprakstīja kā miera uzturētāju, kamēr Zviedrija tika raksturota neglaimojoši [DF: XVI]. Livonijas politiskā situācija 16. gadsimtā bija strauju pārmaiņu laiks — kamēr saimnieciskā sfēra kļuva attīstītāka, politiskajā ziņā notika viduslaiku varas struktūras sabrukums. Varas dalījums starp ordeni un bīskapu viduslaikos nodrošināja politisko sadrumstalotību, kas padarīja Livoniju ievainojamu apkārtējām politiskajām lielvarām [Dunsdorfs 1964: 16]. Tas nozīmēja, ka jebkura individuālā politiskā personāža darbība bija izvērtējama caur teritoriālās labklājības prizmu. Piemēram, Dionīsijs par Eberhardu no Monheimas, 23. Livonijas mestru, raksta: “Viņš bija krietns un stingrs, mīlēja Livoniju un veica daudz teicamu darbu.” [DF: 55]

Tālāk tiek uzskaitīts Eberharda paveiktais. Viņa valdīšanas laikā (1328–1340) risinājās konflikts starp Rīgas iedzīvotājiem un Vācu ordeni — pēc neveiksmīga Daugavgrīvas pils aplenkuma rīdzinieki atkāpās un Eberhards “pazemoja nesavaldīgos rīdziniekus, ielencot pilsētu un noslēdzot visus ceļus” [DF: 55]. Dionīsijs atklāj vairākas valdītāja īpašības — tēvišķu mīlestību pret savā pakļautībā esošu teritoriju (t. i., Livoniju), krietnumu un stingrību, kas šajā gadījumā nozīmēja ordeņa interešu veiksmīgu aizstāvēšanu pret Rīgas interesēm. Tāpat arī mestrs savas valdīšanas laikā pieņēma, pēc autora domām, racionālu lēmumu nodot savu valdīšanu nākamajam mestram (Burhardam no Dreilēbenes), jo bijis “saguris no karā pārdzīvotā” [DF: 56].

Kā pēdējais faktors, kas veicināja stingru, nepakļāvīgu politisko tēlu rašanos, bija vietējās Livonijas sabiedrības teritoriālās pašapziņas pieaugums. Hronikas teksts liecina, ka politiskās varas mērķis tika uzskatīts par līdzekli teritorijas saglabāšanai un attīstībai. Hronikas ievadā Dionīsijs dzejolī Livonijas teritoriju uzrunā ar “tu”, vērsoties pie tās kā pie cilvēciskas būtnes:

Stāstu par Livonijas sakāvēm, tāpat uzvarām
Un šaubām nožēlojamu kauju norisē.

Livonija, cik asiņu tu guvusi esi? [DF: XVI]

Šeit historiogrāfija atklājas kā pašidentificēšanās līdzeklis — rakstot Livonijas vēsturi no tās pirmsākumiem, Dionīsijs parāda, ka tās tautas, kas pašlaik tur dzīvo, ir tiesīgas to darīt un tajā valdīt arī turpmāk, jo tās ar Livonijas zemi saista kopīga vēsture.

Secinājumi

Rezumējot var apgalvot, ka laikā starp abiem apskatītajiem avotiem ir notikusi politiskās uztveres maiņa vairākos aspektos. Indriķa hronika skaidri norāda, kas ir tajā darbojošos tēlu varas avots — Dievs — un kādas īpašības valdniekam vai jebkuram varas turētājam nepieciešamas, lai tie būtu sekmīgi: tāda personīgā īpašība kā apsviedīgums, bet arī paļaušanās uz Dieva providenci.

Lai gan Dionīsijs nenovēršas no savas kristīgās pārliecības, viņa izteiksmes veids atbilst sava laika politiskajai uztverei. Dionīsija hronikā cilvēka darbības atkarība no Dieva providences tiek uzsvērtā ievērojamā mazāk nekā Indriķa hronikā. No politiskās personības īpašībām tiek uzsvērtā atjautība, no darbībām — militārā darbība, un kā mērķis tiek izvirzīta tiekšanās uz kārtību Livonijas teritorijā, kamēr Indriķa hronikā galvenokārt tiek minēta dievbijība un attapība. Abos laikos pastāvēja vēlme politisko darbību organizēt augstāka labuma dēļ. Indriķa hronikas autoru vairāk uztrauca pakļautās Baltijas teritorijas kristianizācija un kristīgās sabiedrības veidošanās, bet Dionīsija redzeslokā bija jau konkrēta teritorija ar savu vēsturi un politisko attīstību, un tādiem personāžiem kā Eberhards no Monheimas vai Valters (Volters) fon Pletenbergs, kas tiek parādīti kā neapšaubāmi vareni indivīdi, kuri darbojas sabiedrības kopējā labuma vārdā (angļu *common good*).

Dionīsija hronikā politiskā darbība neapšaubāmi ir uzmanības centrā un autora vēstures skatījumā galveno vietu ir ieņēmusi tāda politiskā virzība, kuras centrā bijis cilvēks kā galvenais politiskais spēks, par spīti tam, ka kristīgā ētika nav nošķirta no politiskās ētikas. Tas ir, Dionīsijam kā garīgajam darbonim (jezuītu prāvestam) nav mainījies priekšstats par

Dievu kā augstākās varas avotu, bet viņš pieļauj iespēju, ka cilvēks ar savu darbību spēj panākt politisku varenību, nebalstoties tikai uz Dieva palīdzību, un iegūt varu ar savu apzinātu rīcību.

Politiskā indivīda parādīšanās agro jauno laiku politiskajā domā cieši saistīta ar konkrētu politisko situāciju Livonijas teritorijā. Livonijas teritorija kļuva atkarīga no apkārt esošajām lielvarām, un tādējādi Livonijas iekšējā darbībā lielāka nozīme bija individuāliem (vareniem un atjautīgiem) politiskiem darbiniekiem, kas veidoja iespaidīgu stāstu par Livonijas vietējo vēsturi. Kopējā sabiedrībā bija nepieciešams vadītājs, kas pieņēma labus lēmumus, tomēr varas mērķis palika teritorijas iedzīvotāju garīgā un fiziskā labklājība (citur Eiropā tā pazīstama kā sabiedriskais humānisms). Citiem vārdiem, politiskā doma kļuva antropocentriskāka.

Izmantotā literatūra

1. Bagge, S. (1997). Individual in Middle Ages and Renaissance. *The European Legacy*, No. 2(8), p. 1305–1312.
2. Bagge, S. (1997). Medieval and Renaissance Historiography — Break or Continuity? *The European Legacy*, No. 2(8), p. 1336–1371.
3. Black, A. (2007). The Individual and Society. In: *The Cambridge History of Medieval Political Thought*, c. 350–1450. Burns, J. H. Cambridge: University Press, p. 588–606.
4. Breisach, E. (1983). *Historiography: Ancient, Medieval & Modern*. Chicago; London: The University of Chicago Press.
5. Canning, J. (1996). *A History of Medieval Political Thought*. London: Routledge.
6. Canning, J. (2007). Introduction: Politics, Institutions and Ideas. In: *The Cambridge History of Medieval Political Thought*, c. 350–1450. Burns, J. H. Cambridge: University Press, p. 341–366.
7. Coleman, J. (2011). Medieval Political Theory, c. 1000–1500. In: *The Oxford Handbook of the History of Political Philosophy*. Klosko, G. Oxford: University Press, p. 180–205.
8. Dionīsijs Fabrīcijs (2006). *Livonijas vēsture*. Ē. Mugarēviča tulk. un priekšvārds. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds.
9. Donecker, S. (2011). The Chronicon Livoniae in Early Modern Scholarship: From Humanist Receptions to the Gruber Edition of 1740. In: *Crusading and*

Chronicle Writing on the Medieval Baltic Frontier: A companion to the Chronicle of Henry of Livonia. Tamm, M., Kaljundi, L., Jensen, C. S. Burlington: Ashgate, p. 363–385.

10. Dunsdorfs, E., Spekke, A. (1964). *Latvijas vēsture: 1500–1600.* Stokholma: Daugava.
11. Jaunā Derība (1995). *Apustuļa Pāvila vēstule romiešiem.* Latvijas Ev. lut. baznīcas konsistorija. Korea: Shinil Printing.
12. *Livonijas Indriķa hronika* (1993). A. Feldhūna tulk. no latīņu valodas; Ē. Murgurēviča priekšv. un komentāri. Rīga: Zinātne.
13. Pollman, J. (2006). Archiving the Present and Chronicling for the Future in Early Modern Europe. *Past & Present*, No. 230(11), p. 231–252.
14. Spiegel, G. M. (1996). *The Past as Text: The Theory and Practice of Medieval Historiography.* London: The John Hopkins University Press.
15. Spiegel, G. M. (2002). Historical Thought in Medieval Europe. In: *A Companion to Western Historical Thought.* Kramer, L., Maza, S. Oxford: Blackwell Publishers, p. 78–98.
16. Šterns, I. (2002). *Latvijas vēsture, 1180–1290. Krustakari.* Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds.
17. Tannenbaum, D. (2012). *Inventors of Ideas. Introduction to Western Political Philosophy (3rd ed.).* California: Wadsworth Publishing.